

szempontból. Kiemeli a tényt, hogy a magyar–olasz két tanítási nyelvű oktatásra a történelem legkülönbözőbb időszakai alatt is igény volt, ami egyértelműen bizonyítja, hogy ez az oktatási forma messze túlmutat a mindenkori nyelvpolitika érdekein. Végigvezeti az olvasót a különböző intézményekben alkalmazott két tanítási nyelvű oktatási formákon, azt bizonyítandó, hogy a szakirodalom állításával ellentétben ezeknek az oktatási formáknak bizonyos fajtáit, például a belemerítési programot, jóval a XX. század második fele előtt is alkalmazták a fiemei iskolában. Végezetül megismétli, hogy bár a két tanítási nyelvű oktatásnak lehetnek tantárgyi hátrányai, ezek a negatív hatások optimális körülmények között kompenzálhatóak.

A mű 32 mellékletet tartalmaz, amelyek egyrészt a leírt tények alátámasztását, másrészt ezek szemléletesebbé tételét és nem utolsósorban az olvasottak elmélyítését szolgálják. A kötetet irodalomjegyzék zárja, amely hosszú oldalakon keresztül listázza a témához kapcsolódó magyar és olasz nyelvű műveket.

Pelles Tamás könyvét ajánlom mindazoknak, akik a téma iránt érdeklődnek, legyenek akár nyelvészek, akár történészek, és mivel kitűnő példája annak is, hogyan érdemes PhD disszertációt írni, ajánlom minden PhD hallgatónak.

Lanteri Edina

A szerkesztők pedig ajánlják a könyvet a két tanítási nyelvű iskolák pedagógusainak, a magyar–olasz kulturális kapcsolatok iránt érdeklődőknek, valamint a matematika oktatásának és terminológiájának kutatói számára.

Gottdank Tibor
**Szemantikus web –
 Bevezetés a tudásalapú
 internet világába**

ComputerBooks: Budapest, 2006. 282 p.

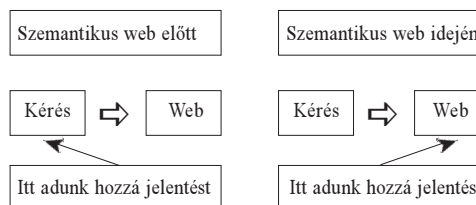
A szerző – a Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézetének (MTA SZTAKI) munkatársa – az

informatika egy olyan új kutatási területére vezeti be az olvasót, amelyről Magyarországon eddig viszonylag kevés publikáció látott napvilágot.

A könyv az informatika területéhez áll közelebb, de jelentős nyelvészeti vonatkozásai vannak, emiatt lényegesnek tartjuk ismeretetését a nyelvész közösség számára. Jelen recenzióban a könyv bemutatása mellett tudatosan törekszünk a nyelvészeti aspektusok hangsúlyozására. Ebből következik, hogy a kötet informatikai szakmai részét (a könyvvel ellentétben) kevésbé kimerítően tárgyaljuk.

A *szemantikus web* mint fogalom a nyelvészetben viszonylag kevésbé ismert, ezért szükséges a szerző (egyik) definícióját idézni: „A szemantikus web célja a weben fellelhető információk egységbe rendezése, egy olyan hálózat létrehozása, ahol az adatokat nemcsak az ember, hanem az automatizált eszközök is képesek egymással megosztani és feldolgozni.” (p. 5)

Sematikusan ábrázolva (p. 4):

A szemantikus web elképzelés tehát (sok más gyakorlati alkalmazáson túl) lehetővé teszi, hogy például a gép a *burgonya* szóra keresve azon dokumentumokat is „megtalálja”, ahol *burgonya* helyett *krumpli* szerepel.

Nyelvészek számára az első fejezet kínál izgalmas lehetőségeket, hiszen a szemantikus web és a mögötte húzódó elképzelések irányadóak lehetnek a jövőben nyelvészeti kutatások számára. Ebben a fejezetben a szerző a szemantikus web mibenlétét tárja fel az olvasóknak. A szemantikus web fejlesztése nem azt jelenti, hogy a webhez „mesterséges intelligenciát” adnak. „Csak” azt jelenti, hogy a weben fellelhető adatokat megfelelő „cím-

késsel” látják el, és ezek között az adatok között a számítógép is kapcsolatot tud teremteni, következtetéseket tud levonni stb. A szemantikus web tehát a mai elképzelések szerint a *world wide web*-et fejleszti tovább. Fontos megemlítenünk a – napjainkban egyre gyakrabban használt – *tudásmenedzsment* kifejezést, mely „az az eszköz, amellyel a strukturált, félig strukturált és strukturálatlan információt szerves egésszé szervezhetjük, s a tudásból pontosan azokat az elemeket jelenítjük meg – mégpedig abban az összeállításban és formában –, amelyekre egy adott döntés meghozatalához illetve valamely tevékenység előkészítéséhez szükség van.” (p. 11) Az információk ilyen módon történő rendszerezésében és elemzésében szintén a szemantikus web nyújthat segítséget. Emiatt nem hanyagolhatók el a szemantikus web gazdasági aspektusai sem.

A 2. fejezet témája az RDF (Resource Description Framework). Az RDF célja, hogy az adatok a gép számára is értelmezhető formátumúak legyenek. Az *RDF adatmodell* lényege, hogy az adatokkal kapcsolatban bizonyos állításokat fogalmazhatunk meg, olyan formában, hogy az a gépek számára is értelmezhető. Ehhez a *subject, property, object* (s, p, o), vagyis „alany–állítmány–tárgy” hármast használjuk. Mindez egyszerűsítve egy példával: A „Kiss Béla egy vállalkozást vezet” kijelentés egyszerűsítve a `<#Bela> <#vezet> <#vallalkozas>` hármast tartalmazza.

A 3. fejezet az ontológiákat és az OWL-t, az ontológia nyelvét mutatja be (Web Ontology Language). Az *ontológia* a szemantikus web egyik elengedhetetlen alkotórésze. Segítségével fogalmakat, fogalmi kapcsolatokat tudunk meghatározni. A fogalmakat osztályokba és alosztályokba tudjuk rendezni, valamint tulajdonságokat tudunk hozzájuk rendelni. Ezeknek a kapcsolatoknak és ontológiáknak a leírására jött létre az OWL nyelv.

A 4. fejezet a tématerképekkel foglalkozik. A *tématerképek* segítségével az adatbázisokban egyszerű relációként tárolt információkat egy bonyolultabb rendszerben ábrázol-

hatjuk. Amennyiben a téma (a szerző példájával élve) Dunaujváros, ennek a témának különböző előfordulásai képzelhetők el az ún. „scope”-on (névtéren) belül. A téma egyik „scope”-ja a mai város, a másik „Sztálinváros” címmel (Dunaujváros régi neve) ennek a városnak bizonyos periódusa, majd megint másik „scope”-ba egy térkép vagy éppen a városban található webkamerák címe kerülhet.

Az 5. fejezet a szemantikus webnél alkalmazott mintákat, szabályokat és logikákat mutatja be, de mint a szerző is utal rá, jelenleg még nincs az adott célra szabványosított nyelv. A 6. fejezet a hitelesítéssel foglalkozik, vagyis azzal a problémával, hogy hogyan biztosítható és ellenőrizhető a szemantikus webben egy adott információ megbízhatósága. A 7. fejezet a szemantikus webszolgáltatások elméletét és gyakorlatát elemzi.

A fejezetek végén a szerző gyakorlati tanácsokkal is szolgál: az adott fejezettel kapcsolatban szoftvereket mutat be, valamint röviden összegzi a fejezetek tartalmát.

A 8. fejezetet a szerző egészében az alkalmazásoknak és szoftvereknek szenteli, röviden bemutatja a szemantikus webbel kapcsolatban jelenleg elérhető legfontosabb alkalmazásokat. Az alkalmazások működésének megértését a példák és a magyarázatok a laikusok számára is megkönnyítik. Eközben a szerző gondosan ügyel arra, hogy az elemzett eszközök internetes elérhetőségét is megadja, ezzel is megkönnyítve a téma jobb megismerését.

A kötet végén található *Értelmező szótár* a szemantikus web alapfogalmait (pl. RDF, Tématerkép) tárgyalja röviden, nem informatikai szakemberek számára is könnyen érthetően. Az irodalomjegyzéket és a tárgymutatót rövidítésjegyzék, valamint a szemantikus webbel kapcsolatos internetes linkgyűjtemény előzi meg.

A könyv első, elméleti fejezete bátran ajánlható mindenkinek, a többi fejezethez szükséges bizonyos (de messze nem programozói szintű) informatikai háttértudás is. Ugyanakkor

kor az ezeken a gyakorlatibb fejezeteken belül található elméleti bevezető részek a nem informatikus olvasók számára is könnyen érthetőek. A szerző ajánlja könyvét mindenkinek, aki „lépést szeretne tartani az internet számítástechnikájával”.

Kovács László

Szilágyiné Hodossy Zsuzsanna

**Általános iskolai idegennyelv-
oktatás: történet,
elemzés (1945–1995)**

Eötvös József Könyvkiadó:
Budapest, 2006. 193 p.

Nyelvtudásunk és ezzel együtt az idegennyelv-oktatásunk hiányosságairól a hétköznapi embernek is határozott és pontosan körvonalazott véleménye van Magyarországon. Közhelyszámba megy a megállapítás, hogy az Európai Unióhoz csatlakozó országok körében utolsó helyen állunk kommunikációképes idegennyelv-tudás tekintetében. A miértekről és a megoldás lehetőségeiről megoszlik a szakemberek véleménye. A nyelvoktatás hatékonyabb módszereinek keresése során óhatatlanul látókörünkbe kerül a módszerek alakulása, fejlődése, története, összefüggése a vonatkozó tudományokkal (nyelvészet, alkalmazott nyelvészet, nyelvpedagógia), illetve találkozunk a nyelvoktatást, annak dokumentumait alakító nyelvpolitikai tényezőkkel.

Idegennyelv-oktatásunk egyik legkevésbé ismert területe az általános iskolai nyelvoktatás. A témáról megjelent számos publikáció ellenére Szilágyiné Hodossy Zsuzsanna könyve az első átfogó, történeti szemléletű elemzés a 6–14 éves korosztály általános iskolai idegennyelv-oktatásáról 1945 és 1995 között. Már ez is elegendő érv volna ahhoz, hogy „kötelező irodalomként” a nyelvtanárok és a témával foglalkozó szakemberek figyelmébe ajánljam.

Egy tantárgy oktatásának történeti áttekintése általában szűk szakmai körnek szóló olvasmány, a tények és adatok felsorolása inkább unalmas, mint érdekfeszítő. Miért vettem mégis mindig újra a kezembe a kötetet? Fantasztikus mennyiségű ismeretet kaphatunk belőle a tárgyalt időszakról akkor is, ha több évtizedet töltöttünk idegennyelv-oktatással.

Már az ötven év korszakait tükröző fejezetcímek is idézik a történelem és az idegennyelv-oktatás meglehetősen változatos periódusait:

- Szabadon választható élő idegennyelv- és latinoktatás az általánosan művelő és képző iskola alakulása idején (1944–48)
 - Ideológiailag korlátozott idegennyelv-oktatás, tömeges és kötelező orosznyelv-oktatás (1949–56)
 - A decentralizáció, a társadalmi és szakmai érdekek érvényesítésének kezdetei (1957–69)
 - A 70-es évek oktatási reformja, szakmai és társadalmi érdekérvényesítés (1970–88)
 - Általános iskolai idegennyelv-oktatás a megváltozott társadalmi rendszerben és az európai integrációs folyamat (1989–1995)
- Megismerhetjük, hogy a társadalom, a politika és a tudományok változásai hogyan hatottak az általános iskolai idegennyelv-oktatásra az egyes korszakokban. Mikor és hogyan születtek az idegen nyelvekről szóló határozatok és tantervek? Mennyire vették figyelembe a nyelvoktatási hagyományokat? Milyen nemzetközi körülmények között jöttek létre a tantervek és a velük párhuzamosan megjelenő tankönyvek? Hogyan alakultak az idegennyelv-oktatás kezdési időpontjai? Mi volt a kisiskoláskori idegennyelv-tanítás, az alternatív idegennyelv-oktatási programok helye és szerepe a változó általános iskolában?

A további fejezeteket („A magyarországi általános iskolai idegennyelv-oktatás az adatok tükrében” és „Kitekintés a környező közép-kelet-európai országok alapoktatásának idegennyelv-oktatási helyzetére a vizsgált időszakban”) *mesélő* táblázat- és grafikonlexikonként kezelhetjük. Bármikor fellapozhat-